ناسىرىييە ھەرىكىتى

ئېنىقلىما:

«ناسىرىييە» جامال ئابدۇنناسىر ھۆكۈمدارلىقى (1952-يىلىدىن 1970-يىلىغىچە بولغان جەرياندىكى مىسىر پىرىزىدېنتى) مەزگىلىدە مەيدانغا كەلگەن ئەرەب مىللەتچىلىك ھەرىكىتى بولۇپ، بۇ ھەرىكەت ئۇنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىنمۇ داۋاملاشقان. ھەرىكەتنىڭ ئىسمى ئۇنىڭ ئىسمىدىن ئېلىنغان. ئابدۇنناسىر تەرىپىدىن ئوتتۇرىغا قويۇلغان ئەركىنلىك، سوتسىيالىزم ۋە بىرلىكتىن ئىبارەت ئەرەبلەرنىڭ باشقا سولچى مىللەتچى پارتىيىلىرىنىڭ پىكىرلىرى بىلەن ئوپمۇ ئوخشاش پىكىرلەرنى ئۆزىنىڭ ئاساسىي ئىدىيىسى قىلغان.

قورۇلۇشى ۋە ئاساسلىق كىشىلىرى:

◈ «ناسىرىييە» سۆزىنى تۇنجى ئوتتۇرىغا قويغان كىشى ئابدۇنناسىر ھۆكۈمدارلىقى دەۋرىدە كۆپىنچە ۋاقتىنى ئۇنىڭ بىلەن ئۆتكۈزگەن ژۇرنالىست مۇھەممەد ھەسەنىين ھەيكەل بولۇپ، ئۇ 1972-يىلى 1-ئاينىڭ 14-كۈنى «ئەلئەھرام» گېزىتىدە ئېلان قىلغان بىر پارچە ماقالىسى بىلەن ئەرەب ئالەمىدە شۆھرەت قازانغان.

◈ ئۇنىڭ كېيىن كامال رەفئەت ئوتتۇرىغا چىققان ۋە 1976-يىلى «ناسىرچىلار» ماۋزۇلۇق بىر كىتابچە يېزىپ، ئۇنىڭدا ناسىرىييە ھەرىكىتىنىڭ پرىنسىپ ۋە غايىلىرىنى بايان قىلغان.

◈ ئابدۇنناسىر دەۋرىدە ۋەزىرلىك ۋەزىپىسىنى ئۆتىگەن دوكتور ئابدۇلقادىر ھاتىم ئابدۇنناسىرنىڭ ئىدىيىلىرىنى ئىزاھلاش ئارقىلىق ناسىرىييە مەزھىپىنى راۋاجلاندۇرغان. ئۇ 1970-يىلى 4-ئاينىڭ 20-كۈنى «ئەلئەخبار» گېزىتىدىكى ماقالىسىدە مۇنداق دەپ يازغان: «بۈگۈنكى دۇنيادا ئابدۇنناسىرغا مەنسۇپ ئۆزگىچىلىككە ئىگە بىر سىياسىي مەزھەپ ۋۇجۇدقا كەلدى.»

◈ مىسىر مەھكىمىسى ھىجرىيە 1412-يىلى شەۋۋال ئېيىنىڭ 18-كۈنى (20/4/1992) دۈشەنبە ناسىرىييە ھەرىكىتىنىڭ مىسىر خەلق مەجلىسىنىڭ ئەزاسى، ئادۇكات زىيائۇددىن داۋۇد رىياسەتچىلىكىدىكى «ناسىرىييە دېموكراتىك پارتىيىسى» نامى ئاستىدىكى بىر پارتىيەگە ئۆزگەرگەنلىكىنى ئېلان قىلىشىغا قوشۇلدى.

◈ ئەرەب دۆلەتلىرى رەھبەرلىرى ئارىسىدا لىۋىيە رەئىسى مۇئەممەر ئەلقەززافىيغا ئوخشىغان ئۆزىنىڭ ناسىرىييە مېتودى بويىچە ئىش تۇتىدىغانلىقىنى ئېلان قىلغان كىشىلەرمۇ بار.

www.munber.org

ناسىرىيە ھەرىكىتىنىڭ قورغۇچىسىغا تارىخىي نوقتىدىن قاراش:

- جامال ئابدۇنناسىر: 1946 - يىلىدىن باشلاپ، «سەيشەنبىلىك سۆز» ئۆلتۈرۈشىغا قاتنىشىش ئۈچۈن مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ مەركىزىگە بېرىپ كېلىپ تۇراتتى. (ئابدۇلمۇنئىم ئابدۇررەئۇف ئەسلىمىلىرى).

- 1946 - يىلىنىڭ باشلىرىدا جامال ئابدۇنناسىرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان بىر قاتار ئوفىتسېرلار ئىسلام دەۋىتى يولىدا قوربان بولۇشقا مۇسۇلمان قېرىنداشلارغا بەيئەت قىلدى. (ئابدۇلمۇنئىم ئابدۇررەئۇف ئەسلىمىلىرى).

- 1952 - يىلى مارت ئېيىدىن، يەنى ئىنقىلاب باشلىنىشتىن تۆت ئاي ئىلگىرىكى ۋاقىتتىن باشلاپ ئابدۇنناسىرنىڭ ئامېرىكا بىخەتەرلىك (جاسۇسلۇق) دائىرىلىرى بىلەن بولغان ئالاقىسى باشلانغان. بۇ ئالاقىنى ئۇنىڭ دوستلىرىنىڭ بىرى خالىد مۇھىيددىن ئېتىراپ قىلغان. بۇ ئالاقىنى يەنە ئىنقىلابتىن كېيىنكى مىسىرنىڭ تۇنجى رەئىسى پولكونىك مۇھەممەد نەجىيب ئۆزىنىڭ ئەسلىمىلىرىدە تىلغا ئېلىپ ئۆتكەن. ئەنە شۇلارنىڭ ئۇنىڭ بىخەتەرلىك پىلانلىرىنى سىزىپ بىرەتتى، قوغدىغۇچىلىرىنى يېڭى قورallar، ماشىنىلار بىلەن تەمىنلەيتتى.

- 1954 - يىلى 27 - ئىيۇل بىرىتانىيە بىلەن ئەلجەلائ كېلىشىمنامىسى ئىمزالاندى. مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتى بۇ كېلىشىمنامىگە قارشى چىقتى.

- 1954 - يىلى 14 - نۇيابىر كۈنى، ئابدۇنناسىرنىڭ كامال ھۇسەين ۋە ھەسەن ئەتتۇھامىي قاتارلىق دوستلىرىنىڭ تەبىرى بويىچە ئېلىپ ئېيتقاندا مىسىرنىڭ يېڭى پرئەۋنى ئابدۇنناسىرنى رەئىسلىك ئورنىغا دەسسىتىش ئۈچۈن مۇھەممەد نەجىيب جۇمھۇرىيەت رەئىسلىك ۋەزىپىسىدىن ئېلىپ تاشلانغان.

- 1954 - يىلى دېكابىر ئېيىنىڭ 8 - كۈنى (ھىجرىيە 1374 - يىلى رەبىئۇل ئاخىر ئېيىنىڭ 12 - كۈنى) ئابدۇنناسىر مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ «ئىسلام جىنايى ئىشلار قانۇنى» ناملىق كىتابىنىڭ ئاپتورى ئابدۇلقادىر ئەلئەۋدەنى ئۆز ئىچىگە ئالغان ئالتە نەپەر رەھبىرىگە بېرىلگەن ئۆلۈم ھۆكۈمىنى ئىجرا قىلدى. بۇنىڭدىن سىرت شۇ يىلى ئىسكەندەرىيىيەدە يۈز بەرگەن مەنشىيىيە ھادىسىسىدە ئۇنى ئۆلتۈرۈشكە سۇيىقەست قىلغان، دېگەن تۆھمەت بىلەن مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ مىڭلىغان ئەزالىرىنى قولغا ئالدى. بۇ ۋەقە، ئابدۇنناسىرنىڭ دىنىدىن يىراق، يەككە يۇلىنىش بويىچە يۈرگۈزىدىغان ھۆكۈمدارلىقى يولىدىكى ئەڭ چوڭ توسالغۇنى تەشكىل قىلىدىغان مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىدىن قورتۇلۇش، خەلق ئاممىسىنىڭ ئۇنى ھىمايە قىلىشى ئۈچۈن ئۆزىنى مىللىي رەھبەر سۈپىتىدە ئوتتۇرىغا چىقىرىش مەقسىتىدە ئابدۇنناسىر بىلەن ئامېرىكا دۆلەت بىخەتەرلىك ئىدارىسى تەرىپىدىن ئورۇنلاشتۇرۇلغان بىر مەيدان دىراما ئىدى، دېگەن قاراشمۇ ئىلگىرى سۈرۈلىدۇ.

- 1956 - يىلى مىسىرغا ئەنگىلىيە، فرانسىيە ۋە ئىسرائىلدىن ئىبارەت ئۈچ دۆلەت ھۇجۇم قىلدى... تاجاۋۇزچىلار سىينادىكى شەرمۇششەيخ ۋە قىزىل دېڭىزدىكى تىيران ئارىلى ئىسرائىل تەرىپىدىن بېسىۋېلىنغانغا قەدەر مىسىردىن چېكىنمىدى.

www.munber.org

ـ يەمەنىيە ئۇرۇشىغا قاتنىشىپ مىڭلىغان مۇسۇلمان مىسىر خەلقى ئۆلتۈرۈلدى، مىليۇنلىغان كىشىلەر زىيانغا ئۇچرىدى.

ـ 1966 ـ يىلى ئابدۇنناسىر «قۇرئاننىڭ سايىسىدا» ناملىق تەپسىرنىڭ ئاپتورى سەييىد قۇتۇبنى ئۆز ئىچىگە ئالغان مۇسۇلمان قېرىنداشلار تەشكىلاتىنىڭ ئالدىنقى قاتاردىكى كىشىلىرىدىن ئۈچىگە ئۆلۈم ئىجرا قىلدى. 1965 ـ يىلى قېرىنداشلار تەشكىلاتىدىن مىڭلىغان كىشىلەر قولغا ئېلىنغان ئىدى.

ـ شۇ يىلى (1965 ـ يىلى، ئاپرىل) مىسىردىكى كوممۇنىستلارغا قارىتىلغان ئاساسلىق ۋە قوشۇمچە بارلىق جازالارنىڭ ئەمەلدىن قالدۇرۇلغانلىقىغا دائىر جۇمھۇرىيەت قارارى چىقتى. بۇ ئىشتىن كېيىن ماركسىزمچىلار مىسىردىكى بارلىق ساھەلەرگە ئىچكىرىلەپ كىردى.

ـ 1967 ـ يىلى ئەرەب ۋە مۇسۇلمانلار ئۈچۈن ئىككىنچى قېتىملىق ئاپەت مەيدانغا كەلدى. يەھۇدىيلار دۆلىتى 1948 ـ يىلى ئىستىلا قىلىۋالغان زېمىنىنىڭ ئۈچ ھەسسىسىگە توغرا كېلىدىغان (سىينا، گولان ئېگىزلىكى ۋە غەربى قىرغاق) مۇستەملىكە ئاستىدىكى پەلەستىننى (ھازىرقى) ئىشغال قىلىۋالدى. قۇددۇس ئۇرۇشسىزلا قولدىن كەتتى.

ـ ئابدۇنناسىر 1970 ـ يىلى مىسىرنى قەرزگە بوغۇۋەتكەن، سىياسىي، ئىقتىسادىي، ئەخلاقىي جەھەتتىن ۋەيران قىلغان ۋە ئەرەب ئالەمىنى قورۇق شۇئارلار بىلەن توشقۇزىۋەتكەندىن كېيىن ئالەمدىن ئۆتتى.

◈ دوستلىرى ۋە ئەسىرداشلىرىنىڭ تەسۋىرىدىكى ئابدۇنناسىرنىڭ ئەخلاقى:

ـ ئابدۇنناسىر ئەڭ يېقىن كىشىلىرىنىڭ بىرى ھەسەن ئەتتۇھامىي مۇنداق دەيدۇ: «1967 ـ يىلى مىسىر ئارمىيىسىنىڭ سۇۋەيس قانىلىدىن غەربى قىرغاققا چېكىنىپ چىقىشىغا بۇيرۇق بەرگەن كىشى ئابدۇنناسىر ئىدى. ئابدۇلھەكىم ئامىرغا ئۆز ئۆيىدە زەھەر بەرگەن كىشىمۇ ئابدۇنناسىر ئىدى.» («ئەلئەھرام» گېزىتى، 5/8/1977).

ـ 1952 ـ يىلىدىكى ئەسكىرى ئىنقىلاب قوزغىغان ئەركىن ئوفىتسېرلارنىڭ بىرى ھۈسەين ئەششافىئىي مۇسۇلمان ياشلار جەمئىيىتىدە بەرگەن بىر قېتىملىق لېكسىيىسىدە مۇنداق دەيدۇ: «مېنىڭ، 1967 ـ يىلىدىكى ئۇرۇشتا مىسىر ئارمىيىسىنىڭ ئۇرۇش قىلمىغانلىقى، بەلكى پەرۋاسىزلىق ۋە خىيانەت يۈزىسىدىن مەغلۇپ بولغانلىقى توغرىسىدىكى بۇ سۆزۈمنى باشقىلارغا يەتكۈزۈڭلار. مەن خىيانەت يۈزىسىدىن دېدىم، بۇنىڭ ئاستىغا ئون سىزىق سىزىمەن.»

ـ ھازىرقى مىسىردىكى سولچىل تەشكىلاتنىڭ رەئىسى، ئەركىن ئوفىتسېرلار تەشكىلاتىنىڭ ئەزاسى خالىد مۇھىيىددىن مۇنداق دەيدۇ: «ئابدۇنناسىرنىڭ 1952 ـ يىلى، مارت ئېيىدىن، يەنى ئىنقىلاب باشلىنىشتىن تۆت ئاي ئىلگىرىكى ۋاقىتتىن باشلاپ ئامېرىكا دۆلەت بىخەتەرلىك ئورگىنى بىلەن ئالاقىسى بار ئىدى.»

پىكىر ۋە ئېتىقادلار:

www.munber.org

◈ ناسىرىيىە ھەرىكىتىنىڭ پرىنسىپلىرى:

- ئەرەب ئالەمىدىكى مۇستەملىكە، قالاقلىق، سىنىپىيلىق ۋە ئەرەب دۇنياسى ئوتتۇرىسىدىكى بۆلۈنۈشتىن ئىبارەت تۆت تۈرلۈك قىيىنچىلىقنى يوقىتىش ئۈچۈن ئەركىنلىك، سوتسىيالىزم ۋە بىرلىك قاتارلىقلارغا تايىنىش. (بىرلىك، ئەركىنلىك ۋە سوتسىيالىزم سولچى مىللەتچى تىرىلىش پارتىيىسىنىڭ پىكىرلىرىنىڭ دەل ئۆزى).

- تەلەپ قىلىنىۋاتقان ئەركىنلىك پۈتۈن خەلقنىڭ ئەركىنلىكى ئەمەس، ناسىرچىلارنىڭ ئەركىنلىكى؛ چۈنكى كونا ناسىرىيىە (ئابدۇنناسىر مەزگىلىدىكى)چىلەر «ئەركىنلىكنىڭ دۈشمەنلىرىگە ئەركىنلىك يوق» دېگەن شۇئارلارنى كۆتۈرۈپ چىققان. ئۇنىڭ قارىشى بويىچە ئۇنىڭغا قارشى چىققان بارلىق كىشىلەر ئەركىنلىكنىڭ دۈشمەنلىرى، ھېسابلىنىدۇ.

- سوتسىيالىزم ئىقتىسادىي تەرەققىياتنىڭ كاپالىتى... پاراۋان ۋە ئادالەتلىك جەمئىيەت بەرپا قىلىشنىڭ ئاساسى. يەنى ئۇلارنىڭ دەۋالىرىغا كۆرە، پاراۋانلىق بايراقتەك لەپىلدەپ تۇرىدىغان جەمئىيەت قۇرۇپ چىقىشنىڭ ئاساسى.

- ناسىرىيىەچىلەر ئىجتىمائىي ئۆزگىرىشلەرنى ئەمەلگە ئاشۇرۇش ئۈچۈن مىللىي بايلىقنى تارقىتىشقا چاقىرغان.

- ناسىرىيىەچىلەر يەنە غەربچە لىبىرالىزم، ماركسىزمچە سوتسىيالىزم ۋە ئازراق دىنى پىكىرلەرنى ئۆز ئىچىگە ئالغان مىللىي پىكىرلەرنىڭ بىرىكمىسىدىن ھاسىل بولغان ئىلمىي سوتسىيالىزمغا چاقىرغان.

- بىرلىك ئەرەبلەرنىڭ كۈچىنىڭ ئاساسى... ئەرەبچىلىك ياكى ئەرەب مىللەتچىلىكى بىرلىكنىڭ ئاساسى. ئەمما، ناسىرىيىەچىلەر ئەرەب بىرلىكىنىڭ بىرىنچى قاتاردىكى ئاساسى بولغان،ئەرەب خەلقلىرى ئېتىقاد قىلىدىغان، پەقەت ئۇنىڭ بايرىقى ئاستىغىلا توپلىنىدىغان ئەقىدە باغلىنىشىنى نەزەردىن ساقىت قىلغان.

- ناسىرىيىەچىلەر دېموكراتىيەگە چاقىرغان. ئۇنىڭ چۈشەنچىسىدىكى دېموكراتىيە ئوقۇمى ئىجتىمائىي كۈچلەرنىڭ بىرلىشىشىغا ئەگەشكە ئەگەشكەن سىياسىي بىرلەشمىنىڭ دېموكراتىلىشىشى... ياكى مۇھەممەد ھەسەنەين ھەيكەل تەسۋىرلىگەندەك «ئويغۇن كۆرۈش دېموكراتىيىسى» يەنى باشلىق ھۆكۈم قىلغاندا ئۆز بېشىغا ھۆكۈم قىلىدۇ ۋە مەسىرغا مۇناسىۋەتلىك قارارلارنى چىقارغاندا يالغۇز چىقىرىدۇ... خەلقنىڭ رولى بۇ قارارلارنى قولىلاپ ـ قۇۋۋەتلەشتىلا ئىپادىلىنىدۇ. چۈنكى، رەھبەر بولغان كىشىنىڭ پاكلىقى، دۇرۇسلىقى، ھېكمەت بىلەن ئىش قىلىدىغانلىقى، خەلقنىڭ ئىرادىسىنى ئۆزىگە مۇجەسسەملەشتۈرگەنلىكى ۋە ئۇنى ئىپادىلەش ھوقۇقىنىڭ بارلىقى تەسەۋۋۇر قىلىنىدۇ.

- سېكولارىزم (ياكى دىنسىزلىق) ناسىرىيىە ھەرىكىتىنىڭ ئاساسلىرىنىڭ بىرى بولۇپ، دىنىنىڭ جەمئىيەت ۋە ئۇنىڭ قانۇنى، تۈزۈمى ۋە ھاياتى بىلەن ئالاقىسى يوق. دىن پەقەت مەسچىتتىلا ئېلىپ بېرىلىدىغان ئىبادەت پائالىيىتىدۇر ـ خالاس.

www.munber.org

پىكىر ئەقىدىلەرنىڭ يىلتىزلىرى:

◈ ناسىرىييە مىللەتچى، سولچىل ۋە سېكۇلارىزم يۆنۈلۈشىدىكى ھەرىكەت بولۇپ، ئابدۇنناسىرنىڭ ۋاپاتىدىن كېيىن ئوتتۇرىغا چىققان. بۇ ھەرىكەت ئەرەب ئەللىرىدە ئوسمانىيە دۆلىتى يىمىرىلگەندىن كېيىن ئوتتۇرىغا چىققان مىللەتچىلىك ئىدىيىسىگە تايىنىدۇ.

◈ ماركسىزملىق ماتېرىيالىزم ئىدىيىسى بۇ ھەرىكەتتىكى مىللەتچىلىك يۆپۈقى بىلەن بىزەلگەن پىكرى مەنبەلەرنىڭ بىرى.

◈ ناسىرىييە ھەرىكىتى دىننى بارلىق پرىنسىپ ۋە ئەمەلىي ساھەلىرىدىن يىراقلاشتۇرغان. بۇ نوقتىدىن ئۇنىڭ سېكۇلارىزمچىلىق ياكى دىنسىزلىق سۈپىتى ئوتتۇرىغا چىققان.

تەسىرى ۋە تارقالغان رايۇنلار:

ناسىرىييە ھەرىكىتى مىسىردا مەيدانغا كەلگەن، بۇ يەردىن گەرچە ئەگەشكۈچىلىرى كۆرۈنەرلىك دەرىجىدە ئاز بولسىمۇ باشقا ئەرەب ئەللىرىگە تارقالغان. ئابدۇنناسىر دەۋرىدە ئۇنىڭ بىلەن ھەمكارلاشقان بەزى كىشىلەر مىسىردا ناسىرىييە پارتىيىسى قورۇش تەلىۋىنى سۇنغان ۋە بۇ تەلەپ ماقۇللانغان.

يۇقىرىقىلاردىن شۇ نەرسە ئايدىڭلىشىدۇكى: ناسىرىييە ھەرىكىتى ئابدۇنناسىر ھۆكۈمدارلىقى مەزگىلىدە ئۇنىڭ بىلەن ھەمكارلاشقان، ئۇنىڭغا بولغان مۇھەببىتىنى ئىزھار قىلغان بىر ئۇچۇم كىشىلەرگە مەركەزلىشىدۇ. مىسىردا كۆپ پارتىيىلىك تۈزۈم يولغا قويۇلغاندىن كېيىن، ئۇلار ئەرەب مىللەتچىلىكى نامى بىلەن، ئەركىنلىك، سوتسىيالىزم ۋە بىرلىك بايرىقى ئاستىدا بۇ غايىلەرنىڭ روشەن مەزمۇننى مۇئەييەنلەشتۈرمەي توپلىنىشقا كىلىشكەن. ئەمما ئۇلار قانداقلا بولمىسۇن ئابدۇنناسىرغا بولغان مۇھەببەتكە ئىشىنىدۇ. ئۇنىڭ مىسىردىكى چىرىك پادىشاھلىق تۈزۈمگە خاتىمە بەرگەنلىكى، سۇۋەيس قانىلىنى خەلقئارالاشتۇرغانلىقى، بىرىتانىيە مۇستەملىكىسىگە خاتىمە بەرگەنلىكى، يۈكسەك توغاننى قۇرغانلىقى، شىمالىي يەمەننى ئازات قىلغانلىقى، ئىشچى ۋە دىھقانلارغا مەنپەئەت كەلتۈرگەنلىكىگە ئوخشىغان ئىجابىي روللىرىنى ئەسلىشىپ ئۇنى ئۆزلىرىنىڭ بايراقدارى، دەپ قارايدۇ. ئەمما ناسىرىييەچىلەر ئۇنىڭ ئۆز دەۋرىدە دۆلەتنىڭ ئىچى ۋە سىرتىدىكى ئىسلامىي يۈزلىنىشلەرگە ئۇرۇش ئېلان قىلغانلىقى، ئىسلام بايرىقىنى كۆتۈرگەنلەرنى قوبۇل قىلغىلى بولمايدىغان دەرىجىدە قىيىنىغانلىقى، ئابدۇلقادىر ئەۋدە، سەييىد قۇتۇب ۋە باشقىلار كەبى ئالدىنقى قاتاردىكى ئىسلام ئۆلىمالىرىنى

www.munber.org

شەكلى مەھكىمىلەردىن ئۆتكۈزۈپ قەتل قىلغانلىقىغا ئوخشىغان يىرگىنچلىق سەلبىيلىكلىرىنى نەزەردىن ساقىت قىلىشىدۇ.

◈ ئۇلار يەنە ھەر دائىم ئىسلامغا دۈشمەن كىشىلەرنىڭ سېپىدە تۇرۇپ، ئۇلارنىڭ سىياسەتلىرىگە ھەمدەم بولىدى. نېھرۇنىڭ پاكىستانغا قارشى زالىملارچە مۇئامىلىسىنى ھىمايە قىلدى. زەنجىبار مۇسۇلمانلىرىغا قارشى قانلىق قەتلىئام ئېلىپ بارغان نىيجىرىينى قوللىدى. قىبرىستىكى مۇسۇلمانلارنىڭ ھوقۇقىنى يوققا چىقىرىش ئۈچۈن كۆرەش قىلغان مەكارىيوسنى ھىمايە قىلدى.

- ئەرەب مىللەتچىلىك ئىدىيىسىنى كۆتىرىپ چىقىش، ئىسلام ئەللىرى پادىشاھلىرىغا ئۇرۇش ئېلان قىلىش ۋە ئىنقىلاب سۈيقەستلىرىگە رىغبەتلەندۈرۈشتەك پائالىيەتلىرى بىلەن يىگىرمىنچى ئەسىر جاھالىتىنى جانلاندۇردى.

◈ گەرچە ئۇ ئىنقىلابىنىڭ بېشىدا دېموكراتىيەنى پرىنسىپلىرىنىڭ بىرى قىلغان بولسىمۇ، ئەمما دېموكراتىيە تېخىنىڭ ئېتىشىغا رۇخسەت بەرمەستىن، ئۇنى بۇشۇكىدىلا تۇنجۇقتۇرىۋەتتى، دېموكراتىيە تەلەپ قىلغان پارتىيلەرنىڭ ھەممىسىنى يوقاتتى، كومىنىستىك پارتىيە تەسىس قىلىپ، دەستۇرنى (ئاساسىي قانۇننى) ئەمەلدىن قالدۇردى. بارلىق ھوقۇقنى ئۆز قولىغا مۇجەسسەملەشتۈردى. ھۆكۈمدارلىق قىلغان جەريانى بويىچە گويا رەقىبىنى قولىدىكى تۇمۇر بىلەن ئۇرىدىغان مۇستەبىت ھاكىمغا ئوخشاش ئەخلاقى مىزانلارنى ھېچقانچە ئېتىبارغا ئالماستىن ئىش تۇتتى. دېموكراتىيە تەلەپ قىلغانلارنى بېسىقتۇرۇش ئۈچۈن پىلانلىق سۈيقەستلەرنى ئورۇنلاشتۇردى.

ئابدۇنناسىر دەۋرىدە ئەخلاقىي جەھەتتىكى چۈشكۈنلۈك، ئائىلىنىڭ بۇزۇلۇشى، مەنپەئەت ۋە چىرىكلىك تەرەپكە ئېغىش قاتارلىقلار كەڭ تارقالغان. ئىسلام ۋەقىفلىرى ۋە شەرئىي مەھكىمىلەر ئەمەلدىن قالدۇرۇلغان، ئەزھەرنىڭ ئاساسى ئاجىزلاپ كەتكەن، دۆلەت بىخەتەرلىك، جاسۇسلۇق ۋە مىللىي بىخەتەرلىك كۈچلىرى دۆلەتنىڭ بارلىق ئاپپاراتلىرىنى ئۆز تەسىر دائىرىسىگە ئېلىۋالغان. بۇلارنىڭ نەتىجىسىدە ئۇ مىسىر ئارمىيىسىنى تارىختا كۆرۈلۈپ باقمىغان دەرىجىدە مەغلۇبىيەتكە دۇچار قىلغان، ئۇنىڭ سەۋەبى بىلەن سىينا، غەربى قىرغاق، غەززە رايونى، گولان ئېگىزلىكى، قۇددۇس شەرىف قاتارلىقلار قولدىن كەتكەن، ئىسرائىل تەسىر دائىرىسىنى ئۆزىنى ئويلاپمۇ باقمىغان دەرىجىدە كېڭەيتىۋېلىشقا مۇۋەپپەق بولغان.

◈ ئۇ يەنە سۇدانىنىڭ مىسىردىن ئايرىلىپ كېتىشى، يەمەن ئۇرۇشى ۋە ئىسرائىلىنىڭ تىيران بوغۇزىنى ئىشلىتىۋېلىشىغا رۇخسەت قىلىش قاتارلىقلار مەسىلىلەرنىڭ مەسئۇلى ھېسابلىنىدۇ.

◈ ئەگەر ناسىرىيىەچىلەر ياخشىلىنىشقا يۈزلىنىپ قالسا (مىسىردا يېڭىدىن ناسىرىيىەچىلەرگە سىياسىي پارتىيە تەشكىل قىلىش رۇخسىتى بېرىلگەندىن كېيىن)، ئۇلارنىڭ بۇ ئېچىنىشلىق ھەقىقەتلەرگە نىسبەتەن كۆزلىرىنى ئېچىشى، ئىجتىمائىي ئادالەتتىن تەشكىل تاپقان ساغلام تۈزۈمنى رويابقا چىقىرىش، مۇسۇلمانلارنى توپلاش ۋە بىرلىككە كەلتۈرۈشنىڭ كۈچلۈك ئاساسى بولغان ئەركىنلىك ۋە شۇرا (كېڭەش)نى ئەمەلگە ئاشۇرۇش قاتارلىقلارنىڭ ئەڭ مۇھىم ئىجابىي ئامىلى سۈپىتىدە ئىسلامغا تايانغان يېڭى چۈشەنچىلەر تەرەپكە يۈنىلىشىنى توغرىلىشى

www.munber.org

ئۈمىد قىلىنىدۇ. ئەگەر ئۇلار شۇنداق قىلغاندىلا ناسىرىييە ھەرىكىتىنىڭ يىرگىنچلىك يۈزىنى يۇشۇرۇپ قالالىشى، سىپسىپ كەتكەن تەسىرلىرى، پەسكەش بەلگۈلىرىنى يوقىتالىشى مۇمكىن. ئۇلار ئۈچۈن ئۆتمۈشلىرىدە ئىبرەت، كۆۋەيتتە يۈز بەرگەن ۋەقەلەردە مەلۇمات ۋە ئەسلىمىلەر بار. ئاللاھ تائالا مۇنداق دەيدۇ: «بۇنىڭدا (ھەققەت ئۈستىدە پىكىر يۈرگۈزىدىغان) قەلبكە ئىگە ئادەم ياكى (ۋەز ـ نەسىھەتكە) ھۇزۇرىي قەلب بىلەن قۇلاق سالىدىغان ئادەم ئۈچۈن ئەلۋەتتە ۋەز ـ نەسىھەت بار»[1]

ئەتراپلىق مەلۇمات ئۈچۈن پايدىلىنىش مەنبەلىرى:

- مۇھەممەد نەجىيب: كنت رئيسا لمصر.
- ئىبراھىم سەئدە: تاريخ بلا وثائق.
- منير چافئ: البحث عن الذات.
- ئابدۇلمۇنئىم ئابدۇررەئۇف ئەسلىمىلىرى.
- سەئد جۇمئە: الله أو الدمار.
- ئابدۇلمۇتەئال ئەلجەبرىي: الناصرية في قفص الاتهام.
- سامىي جەۋھەر: الموتى يتكلمون.
- د.فەھمىي شەنناۋىي: الناضرية وثنية سياسية.

ھۈسەين مۇھەممەد ئەھمەد ھەمۇدە: من أسرار علاقة الضباط الأحرار بالإخوان المسلمين.

[1] قاف سۈرىسى، 37 ـ ئايەت.

www.munber.org